

«Guds skaperverk
strekker seg lenger
utover enn til Norges
grenser.»

RANVEIG FRØILAND

Innhold:

– Kirken må ligge lavt

Kirken bør unngå å vel-
signe kontroversielle natur-
ødeleggelser, mener miljø-
vennlig menighetsmann på
Vestlandet. Han går mot
snorklipping ved vei-
prosjekter det er strid om.

• side 4

Mindre i kassa

Samferdselsdepartementet
vil ha «svensk ordning» for
reklame i postkassen. Det
betyr mindre uønsket
reklame. Postdirektøren
nekter å kommentere kravet.

• side 8

Krematorier skremmer

Krematorier står for en
tredjedel av de norske
kvikksølvutslippene til luft.
Folk i nærområdene er
redde for røyken. Om to år
blir det forhåpentlig bedre.

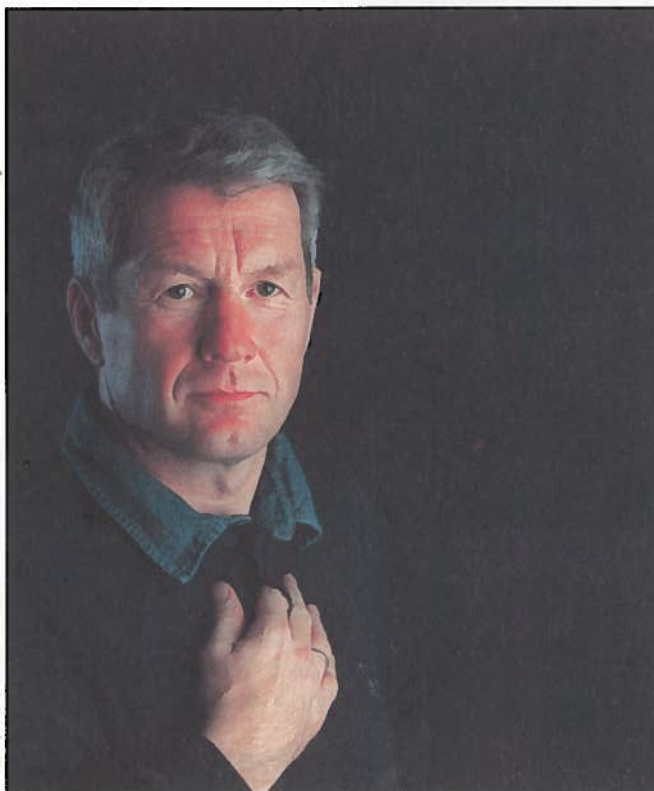
• side 8

Klart for boksekamp

In the blue corner: Regjer-
ingen og Coca-Cola. In the
red corner: Miljøbeveg-
elsen og Stortinget.
Ring side: SFT

• side 10

– Jagland provoserer

Jagland provoserer europeiske miljøvernere. «Det norske drivhus»
vekker avsky i utlandet. (Foto: Bo Mathisen ScanFoto)

Den norske regjeringen har
lenge brukt hensynet til andre
land som argument for gass-
kraftverkene. Leder i Friends of
the Earth Europe (FoEE),
Charles Berkow, vil ikke ha
klamme omfavnelser fra stats-

minister Thorbjørn Jagland.

– Gasskraftverkene er en
provokasjon mot alle som tar
klima-trusselen på alvor, sier
han.

Berkow er svært bekymret
for at norsk klimapolitikk vil

– Legg vekk
planene om
gasskraftverk,
sier
europeiske
miljøvernere.
De synes det
er pinlig at
Norge er en
miljøsinker ti
år etter
Brundtland-
rapporten.

sabotere klimaforhandlingene
seinere i år.

Kritikken mot Norge kom
fram da miljøorganisasjoner fra
25 europeiske land var samlet på
årsmøte i FoEE.

• side 3

Null kroner igjen til ren energi

De som vil ha tilskudd til
forskning på enøk, solenergi,
vindmøller og bølgekraft må
vente til neste år. Nå er nemlig
kassa er tom, og Forskningsrådet
må nå si nei til gode søknader.
Solforskerne er oppgitt, og

miljøopposisjonen på Stortinget
vil gi en ekstrabevilgning til ren
energi.

• side 7

Sparte til urskog

Svenske miljøungdommer sparte
i syv år for å kjøpe sin egen
urskog. 725 000 kroner måtte de
ut med for et område i
Värmland.

• side 8

Redaktør (konst.):

Jens Petter Toldnæs.

Redaksjon: Siri Lehne Nilsen,

Andreas Tjernshaugen, Frode Rønning.

Adresse: Postboks 2113

Grünerløkka, 0505 Oslo.

Tlf: 22 71 55 20.

Faks: 22 71 56 40.

Direkte: 22 04 46 + 39 (Nilsen),
40 (Tjernshaugen), 41 (Toldnæs),
42 (Rønning).

E-post: redn@sn.no

Neste utgave: 23.5.1997.**Abonnement:** 199/år(privatpersoner), 500/år
(bedrifter)**Annonser:** Tlf: 22 71 92 20.

Faks: 22 71 92 38.

Trykking: Gan Grafisk. Trykket
på 100% resirkulert papir.**Norges Naturvernforbund:**Samme postadresse som N&M
Bulletin. Web:

http://www.grida.no/ngo/naturvern

E-post: naturvern@sn.no

norsk fagpresse®

Lav til høy pris

Verdens Naturfond synes ikke myndighetene er noe flinke til å passe på de sørgelige restene av urskogen her i landet. Derfor har organisasjonen kjøpt sin første skogeiendommen. Ikke stort større enn hytteområdene til Røkke og hans likemann, men det er en begynnelse. De ønsker nemlig å kjøpe mer skog.

Områdene skal bevares - til glede for oss og de som kommer etter oss.

Også en svensk ungdomsorganisasjon har tatt konsekvensen av manglende vernevilje hos myndighetene. Fältbiologerna har innsett at hvis de skal få med seg naturarven inn i de voksnes rekker og gi den videre til sine barn, må de betale. Og betale har de gjort - trekvart million kroner for et lite urskogsområde i Värmland.

Området inneholder blandingsskog, tretåspett, noen sjeldne lavarter og en og annen gråspett. Alt sammen vel verdt å ta vare på. Det var likevel planlagt avviklet og ble kjøpt i siste sekund, noe som for organisasjonen ville si etter syv års sparing. Også de ønsker å kjøpe flere områder.

Javel - hvis kjøpesterk ungdom vil strø om seg med millioner for å kjøpe lavdotter og hakkespetter er det vel ikke nødvendigvis noe galt i det? De kunne jo brukt pengene på verre ting.

Det er galt likevel. Det er fryktelig flaut for et hvert tenkende voksent menneske at barna må kjøpe naturen de er vokst opp i for å få lov å oppleve den som voksne.

At 15-16-åringer må ta ansvar for at voksne beslutningstagere feier problemene under teppet.

I Norge har ikke Natur og Ungdom planer om å kjøpe skog. I hvertfall ikke enda.

De tror stadig på at ansvarlige myndigheter er nettopp det, ansvarlige, og istand til å høre på dem som kommer til å lide lengst av at artsmangfoldet raseres.

— Vern er et sykdomstegn, sa tidligere leder av Natur og Ungdom Lars Haltbrekken.

Hvis Blekkulfs Miljødetektiver etter hvert må bruke pengene sine til å kjøpe skog i Norge i stedet for å hjelpe indianerne i Amazonas er det mer enn et sykdomstegn - da er sykdommen alvorlig. ■

Giftige baby-biteringer

Biteringer av vinylplast kan forgifte barn, viser dansk undersøkelse.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Enkelte biteringer av vinylplast avgir ftalater når barna tygger på dem viser en undersøkelse den danske Miljøstyrelsen har foretatt. Ftalaten er stoffer som brukes som mykgjørere i plast. Flere av dem er mistenkt for å ha såkalt østrogen virkning. Barn er spesielt sårbare når det gjelder miljøgifter. Ettersom de er så små blir de prosentvis mengdene de utsettes for høyere enn hos et voksent menneske.

Tre av elleve tilfeldig utvalgte ringer

I den danske undersøkelsen ble en prøve av av hver bitering tilsatt syntetisk spytt og ristet for å etterligne tyggingen små

barn foretar på slike produkter. Resultatene viste at tre av de i alt elleve tilfeldig utvalgte biteringene avgav ftalater i så store mengder at de er trukket tilbake fra det danske markedet med øyeblikkelig virkning. Samtlige var produsert av den italienske produsenten Chicco.

Kunne godt vært importert til Norge

Leketøys-importøren Brio importerer Chicco-produkter til Norge, men ingen av de tre aktuelle biteringene. Dette skyldes likevel tilfeldigheter. Ifølge produktchef Roar Simonsen ved Brio er Norge underlagt de samme sikkerhetsregler som Danmark når det gjelder import og leketøys-sikkerhet. ■

Kjøttoverskudd til Afrika

Kugalskapen har ført til langt lavere forbruk av kuktjøtt i Europa.

For ett år siden var 8 000 tonn frosset ned for lagring, mens tallet i dag er 500 000 tonn kjøtt med salgforbud. Men produsentene har funnet en vei ut av sitt eget uføre. De prøver å selge kjøttoverskuddet til de fattige landene.

På et møte mellom EU og u-landene klaget sør-afrikaneren Rob Davies bittert over at EU nå dumper helsefarlig mat på det afrikanske markedet. EUs eksport har økt fra 7 000 til 47 000 tonn, skriver svenske Miljø-Aktuelt.

Mer spesialavfall fra Nordsjøen

Over 35.000 tonn spesialavfall ble ilandført fra Nordsjøen i fjor.

Dette tilsvarer en økning på 65 prosent fra året før, melder Kretsløpet. Daglig leder Lars Hellandsjø i firmaet Sløvåg Industriservice på Mongstad mener økningen delvis skyldes den høye aktiviteten i Nordsjøen.

— Det letebores mer enn tidligere, og vi får også mye avfall fra produksjonsfeltene på Haltenbanken, sier Hellandsjø til Kretsløpet.

Han tror spesialavfalls-mengdene fra Nordsjøen vil bli store også i årene framover.

Europeiske miljøorganisasjoner om gasskraftverkene: – En provokasjon!

Miljøorganisasjoner fra 25 europeiske land ber Jagland stoppe gasskraftverkene.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

— Vi oppfordrer Norge til å legge vekk planene om gasskraftverk, heter det i en uttalelse fra årsmøtet til Friends of the Earth Europe (FoEE).

Miljøorganisasjoner fra 25 europeiske land mener gasskraftverk i Norge vil øke de nordiske CO2-utslippene, og at Norges oppførsel sinker de internasjonale klimaforhandlingene.

— Med beslutningen om å bygge gasskraftverk gjør Norge det motsatte av å feie for egen dør! Tidspunktet foran Kyoto-møtet er sjeldent dårlig valgt. Det er en provokasjon mot alle som tar klima-trusselen på alvor, og et sterkt signal om at den norske regjeringen ikke gjør det, sier Charles Berkow, leder for FoEE til N&M Bulletin.

— Rikt land

Den norske regjeringen har lenge

hevdet at internasjonale hensyn taler for gasskraftverk i Norge. Olje- og energiminister Ranveig Frøiland har kritisert gasskraftmotstanderne i Kirken for å ikke se at «Guds skaperverk strekker seg lenger utover enn til Norges grenser» (VG 27. april). Nå får hun svar fra miljøvernere utenfor landets grenser: Som et av verdens rikeste land, med svært høye utslipp per innbygger, må Norge ta sin del av ansvaret, heter det i begrunnelsen for Friends of the Earth sin protest mot norske gasskraftverk. Miljøvernere peker på at Norges politikk går stikk i strid med rådene Brundtland-kommisjonen ga for ti år siden.

Undrende utlendinger

Naturvernforbundet og Natur og Ungdom er de norske medlemsorganisasjonene i Friends of the Earth. Heidi Sørensen, leder for Naturvernforbundet, utelukker ikke at det kan komme flere reaksjoner fra utlandet:

— Planene om gasskraftverk vekker internasjonal oppmerksomhet. Vi blir stadig kontaktet av folk fra utlandet som synes saken er underlig. De reagerer på at Norge vil øke CO2-utslippene med seks prosent like før klimakonferansen i Kyoto, sier Sørensen. ■

Skuffet over Norge

Norge har ingen miljøargumenter for klimapolitikken sin, mener EU-direktør.

N&M Bulletin
PER LUND

Sjefen for EUs miljøagentur, direktør Domingo Jimenez-Beltran, legger ikke skjul på sin kritiske innstilling til deler av EUs miljøpolitikk. Likevel mener han 3. mars 1997 var en milepæl og et gjennombrudd for klimapolitikken i unionen.

— Miljøministrenes vedtak om å redusere utslippet av drivhusgasser med 15 prosent innen 2010 ut fra 1990-nivå er de beste nyheter jeg har fått på lenge. Det var et stort skritt fram for miljøet, sier Jimenez-Beltran til N&M Bulletin. Han legger heller ikke skjul på at han har forventninger til at andre land følger opp.

Ikke minst Norge, som er et privilegert land uten et eneste miljøpolitisk argument for den ekspansive klimapolitikken. I diplomatiske vendinger uttrykker han at skuffelsen over norsk CO2-politikk er like stor som

gleden over vedtaket i EU.

Med utgangspunkt i vedtaket og det som enhver ser er en nødvendighet, så forventer miljødirektøren at rike land med store utslipp må følge opp EUs vedtak.

Japan, Australia, USA og Norge må helt åpenbart redusere sine utslipp, er den klare konklusjonen.

En engasjert, men diplomatisk direktør vil verken legge seg spesielt opp i den norske politikken eller begi seg inn på spekulasjoner om hva som hadde skjedd om Norge hadde vært EU-medlem. Men det er liten tvil om at presset på den norske miljøpolitikken i dette spørsmålet ville vært meget hardt.

— EUs forhandlingsposisjon innebærer altså at utslipp fra de tre viktigste drivhusgassene CO2, metan og lystgass senest i 2010 skal senkes med 15 prosent i forhold til utslippet i 1990. Det skal også være en annen byrdefordeling enn dagens, understreker Jimenez-Beltran. ■

Krever strengere genmerking

Reglene for merking av genmodifisert mat må bli strengere, mener EUs landbruks-kommisær Franz Fischler.

Forbrukernes sterke mistenksomhet overfor genmodifisert mat har fått Fischler til å komme med oppfordringen.

— Vi må gjenvinne forbrukernes tillit til næringsmidlene. Selv om det allerede finnes EU-regler på området, er vi nødt til å gå langt videre, sier Fischler, ifølge den danske avisa Information.

Fischler ønsker merking på samtlige ledd i produksjonskjeden, og mener at genmodifiserte produkter skal skilles fra de ikke-modifiserte.

EU vedtok like før jul Novel Food-forordningen. Den krever bare merking av genmat når analyser kan påvise at den har et annet innhold enn vanlig mat. Kritikere har hevdet at for-

brukerne da ikke har anledning til å velge bort genmaten av miljøhensyn.

Ifølge Information har Fischler tidligere stått sammen med resten av EU-Kommisjonen bak Novel Foods-forordningen, men nå har han tydeligvis endret standpunkt. ■

Østerrikere sier nei til genmat

Mer enn 1,2 millioner østerrikere har skrevet under på en kampanje mot genmodifisert mat, skriver Dagens Nyheter. Underskriftene er levert til parlamentet.

– Kirken bør holde seg unna

Pål Erdal er miljøverner og menighetsmann. Han er glad for Kirkens engasjement i gasskraftsaken, men mener Kirken i tillegg bør unngå å velsigne kontroversielle veier og andre naturødeleggelser.

N&M Bulletin
PER LUND

– Kirken stiller opp ved åpninger av en del kontroversielle miljøprosjekter og gir slik sett sin velsignelse. Skal det være noe hold i miljøengasjementet så kunne de holdt seg unna.

Det sier Pål Erdal i Naturvernforbundet på Voss.

Han hører hjemme i begge leirer – både kirkens og naturvernets. Og selv om han er veldig glad for biskop Bondeviks engasjement i kampen mot gasskraftverk, så er han mektig irritert over at de miljøskadelige

prosjekter som kirkens menn går god for.

For eksempel sitt nærvær under åpningen av industriprosjekt, veier og bruer.

Kirken må være konsekvent og resolutt

– Her er det sikkert en rekke forpliktelser lagt til stillingen. Likefullt bør en nå stå fram mer konsekvent og resolutt, sier Erdal.

– Er det ikke naturlig med uenighet i Kirken i disse spørsmålene?

– Nå har jo faktisk Kirke-møtet sagt en del ting. Utredningen om forbrukersamfunnet trekker paralleller til barneofring. Dette viser en meget

kraftig ordbruk i utredningen rundt denne problematikken, sier Erdal som støtter sivil ulydighet på tross av at Naturvernforbundet ikke har dette i sitt program.

– Tidligere biskop Per Lønning synet jo i vei om det meste – også grantreplanting. Jeg skjønner at Kirken ikke kan engasjere seg i alle saker.

Kirken som brobygger

Erdal mener biskop Bondeviks innsats er utmerket, men at Kirken også har en evne som brobygger. Den kan føre folk sammen og bidra i tunge saker.

– Kampen mot gasskraftverk er åpenbart en slik, sier Pål Erdal. ■

Ungdommer sparte i syv år – kjøpte urskog

Den svenske ungdomsorganisasjonen Fältbiologerna har kjøpt et urskogsområde i Värmland. – Litt spesielt at vi må kjøpe naturen for å få oppleve den i fremtiden, mener lederen for organisasjonen.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Etter syv år med innsamlingsaksjoner, lotterier, rockekonserter o.l. var det endelig klart; den svenske ungdomsorganisasjonen Fältbiologerna, som best kan sammenlignes med Natur og Ungdom her i landet, kunne omsider bla opp 725 000 kroner til kjøp av et 220 mål stort urskogsområde i Värmland.

– Vi er veldig glade. Det har vært et slit og området som har en rekke sårbare arter, har vært truet av hogst, sier Katarina

Björk, leder i Fältbiologerna til N&M Bulletin.

Området, som ble kjøpt til markedspris, består av blandingsskog med flere sårbare fuglearter som tretåspett og gråspett. I tillegg til sjeldne lavarter.

Til tross for gleden over et gjennomført prosjekt mener Björk det er kritikkverdig at ungdommen må kjøpe naturen for å få oppleve den i fremtiden.

– Det burde jo være ganske pinlig for myndighetene. Uansett har vi planer om å kjøpe mer skog, sier hun.

Oppkjøp = veien å gå?

Også Verdens Naturfond i Norge har blitt skogeiere. Organisasjonen har kjøpt et 35 mål stort gammelskogsområde i Lillomarka.

– Det er lite i den store sammenhengen. På den annen side er det slike områder som ofte faller mellom to stoler. Det er for lite for miljømyndighetene og for kostbart å verne for skogeieren, sier leder Stig Hvoslef til N&M Bulletin.

Vil gjerne kjøpe mer

Også Hvoslef kan tenke seg å kjøpe mer skog hvis det finnes betalingsvillighet hos organisasjonens støttespillere.

– I øyeblikket er det i hvertfall ti skogområder vi gjerne skulle sikret oss for fremtiden.

Hvoslef mener det er viktig å se på mindre områder som ingen andre tar ansvar for.

– Vi kan ikke drive å finansiere vern for store skogeiere som Løvenskiold, sier han. ■

Gift i hus kartlegges

Betonghus fra sekstitallet «lekker» PCB. Nå vil SFT finne ut hvilke hus det dreier seg om og hva som må gjøres med dem.

N&M Bulletin brakte i november nyheten om at betonghus fra sekstitallet avgir miljøgifter PCB til luft og jord. Årsaken er at PCB ble brukt i fugemasse i mange hus i perioden 1958-72.

Nå vil Statens Forurensningsstilsyn (SFT) kartlegge problemet i Norge. Bente Sleire i SFT sier at man vil kartlegge hvilke hus som lekker PCB og lage en veiledning på hvordan man kan finne slike hus rundt om i landet. Videre vil SFT skissere hva som bør gjøres med husene. Resultatene fra undersøkelsene vil være ferdig seint i sommer.

Klapp kua!

Melkekyr som blir klappet og snakket med – ikke til – yter mer enn de som bare hører skjelling og smelling. Ifølge britiske forskere kan forskjellen i melkemengde bli på opptil 15 prosent, skriver Bondebladet.

Nok bilbaserte butikker i Bergen

Kjøpesenteret Lagunen i Bergen skulle utvides, men miljøbevisste politikere sa nei. Fylkesmannen prøvde å overstyre kommunen, men får en smekk av Miljøverndepartementet.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

Mange politikere i Bergen synes det får være nok bilbaserte kjøpesenter i byen. Derfor nektet bygningsrådet Lagunen å utvide, og la ned «bygge- og deleforbud».

Fylkesmannen støttet kjøpesenteret, og overprøvde kommunen.

– Det er sjelden vi overprøver Fylkesmannen i slike saker, sier Hans Jacob Neumann i Miljø-

verndepartementet. Vi mener likevel at kommunen var i sin fulle rett til å innføre midlertidig byggeforbud, og at Fylkesmannen tok feil.

Miljøverndepartementet ser nå mer alvorlig på etablering av kjøpesenter, og krever at alle nye prosjekter med gulvflate over 15.000 kvadratmeter må konsekvensutredes.

Willoch støttet Lagunen

Da Lagunen ble bygd var kommunen mot, men regjeringen

Willoch overprøvde kommunen og åpnet for bygging.

– Vi går nå mot utvidelse av Lagunen av hensyn til Bergen sentrum og for å unngå miljøproblemer med transport ut av byen, sier Gunn Vivian Eide, som sitter i formannskapet for Venstre.

Liker små kjøpesentre

Forsker Terje Holsen i Norsk institutt for by- og regionsforskning sier at kjøpesentrene i

seg selv ikke er et miljøproblem.

– Det er så få av bilreisene i Norge som skjer til et kjøpesenter, at de er overvurdert som miljøproblem.

Jeg ser imidlertid fordelene med å stoppe nye gigantiske kjøpesentre som City Syd i Trondheim og Lagunen i Bergen. Så kunne de mindre lokale kjøpesentrene få mulighet til å styrke sin posisjon. Dette ville nok gi en positiv miljøeffekt, sier Holsen. ■

Svett kraftkrise på Sri Lanka

Sri Lankas president Chandrika Bandaranaike Kumaratunga varsler forbud mot bruk av air-condition de nærmeste månedene – midt i den varmeste årstiden. Begrunnelsen er akutt kraftmangel.

Årsaken til kraftkrisen er at landet er for avhengig av vannkraft, og et år med ekstremt lite nedbør, heter det i en erklæring fra presidenten. Han lover at det snarest skal etableres nye varmekraftverk.

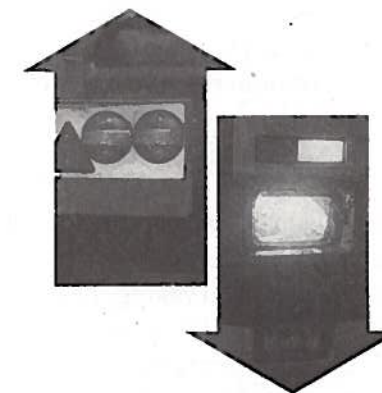

Trygghet for generasjoner

Transportbedriftenes Landsforening

ROLL ON

ROLL OFF

Like any good working relationship it works smoothly – both ways!

Committed to your quality.

WILHELMSEN LINES

Wilhelmsen Lines AS, Strandveien 20, P.O. Box 33, N-1324 LYSAKER, Norway. Phone: (47) 67 58 40 00. Telefax: (47) 67 58 40 80. Telex: 78788 - 78444

Selv den lengste reise begynner med et enkelt skritt

Hydro ble etablert i 1905 for å utnytte Norges store vannkraftressurser til verdens første industrielle produksjon av nitrogen-basert mineralgjødsel.

I dag er Hydro ledende markedsfører av gjødsel i en verden der befolkningstilveksten stiller store krav til jordens evne til å dekke de stadig økende behovene for mat.

BEHOV SOM MÅ TILFREDSSTILLES ANSVAR SOM MÅ OPPFYLLES

Hydros virksomhet omfatter en rekke forskjellige industrigrener som tilfredsstiller grunnleggende behov i dagens samfunn - lett-metaller og plast er uunnværlig innenfor tran-sport, bygg og anlegg og produksjonsindustri, og olje og gass er verdifulle energikilder og råmaterialer med mange anvendelser.

All virksomhet i et moderne samfunn stiller oss alle overfor nye utfordringer når det gjelder miljøansvar, dette griper inn i Hydros virksomhet.

I over 30 år har Hydro har drevet systematisk miljøstyring og kontinuerlig teknologiforbedring ved:

- først å redusere utslipp fra eksisterende anlegg.
- deretter utvikle og ta i bruk renere teknologi, utnytte energien mer effektivt, iverksette moderne prosessovervåking, heve kvaliteten på rutiner, kvalifikasjoner og standarder, og
- nå fokusere på bærekraftig produksjon ved å sette i gang livssyklusstudier innenfor alle våre forretningsområder med sikte på å produsere mer fra mindre, tilfredsstillende voksende behov, legge mindre beslag på verdifulle ressurser og opptre på en miljøriktig måte.

Siden 1993 har våre miljømål vært forankret i Hydros strategiske prinsipper, vi vil:

- utvikle og produsere **våre produkter** på en slik måte at de gir minimale miljøbelastninger gjennom livsløpet.
- utvikle, bygge og drive **vår virksomhet** slik at bruken av energi og ressurser blir effektiv. Vi vil legge vekt på at de som leverer varer til Hydro tar hensyn til miljøet i sin virksomhet.
- gjennom **vår forskning og utvikling** bidra til å utvikle hensiktsmessige løsninger ut fra et langsiktig miljøperspektiv
- vise åpenhet i vår informasjon om miljøspørsmål
- at **vår organisasjon** skal kjennetegnes ved høy miljøbevissthet på alle nivåer. Ledere skal dele ansvaret for å anvende disse prinsippene i planer og handlinger.

VI HAR BEGYNT MEN MYE STÅR IGJEN

Tempoet i den globale utviklingen er en stadig utfordring. Vi har lagt ut på en ferd der målet er en miljøansvarlig utvikling. Ferden er lang, men de første viktige skritt er tatt.

Hydro var blant de første industriselskapene som utga en omfattende miljørapport. En kopi av 1996-rapporten kan bestilles ved å sende visitkort eller brevhode til Hydro på faks 22 43 27 25.

Hydro er en industrigruppe som bearbeider naturressurser for å tilfredsstille behovene for mat, energi og materialer. Ytterligere informasjon kan fås ved henvendelse til Norsk Hydro ASA, 0240 Oslo. Tlf. 22 43 21 00. Faks 22 43 27 25. Internet: <http://www.hydro.com>.

Sorry. Pengene er brukt opp!

Pengene til forskning på enøk, solenergi, vindmøller og bølgekraft i 1997 har allerede tatt slutt. Forslag om ekstrabevilgninger kommer opp i Stortinget.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Sorry. Pengene er brukt opp! Svaret kan møte bedrifter og forskere som søker støtte til utvikling av enøk eller sol-, vind- og bølgekraft i år. De statlige forskningsmidlene tildeles etter søknader kommer inn. Vanligvis står det penger igjen ved slutten av året. I år ble det meste av potten tildelt i løpet av første kvartal - og nå er det tomt.

- Det er fare for at vi må si nei til gode søknader, sier Fridtjof Salvesen som er programleder for Forskningsrådets program for ny fornybar energi, Nytek.

Han har imidlertid fått beskjed om at Forskningsrådet kan vurdere å spa opp penger fra

andre budsjetter til ekstraordinært gode prosjekter.

Økende interesse

Regjeringens prioritering av bioenergi gjør at det er igjen forskningsmidler på det området. Her kommer det en god del søknader, men det er fortsatt rom for flere. Til andre miljøvennlige energikilder har pengene forsvunnet usedvanlig raskt:

- Utviklingsmidlene til enøk og til sol-, vind og bølgekraft er noe lavere enn tidligere år. Samtidig merker vi en sterk økning i interessen, spesielt for solenergi. Det kommer mange flere gode søknader fra industrien, forteller Fridtjof Salvesen.

Skandale

Solenergiekspert Harald Røstvik

ved Sun Lab Energy Projects er fortvilt over situasjonen:

- Dette er en skandale. Ti år etter Brundtlandkomisjonens rapport er det vanskeligere enn noen gang å drive med fornybar energi i Norge, sier Røstvik.

De fleste representantene i Stortingets miljø- og energikomité var ute av byen da N&M Bulletin tok kontakt. SVs Paul Chaffey og Krfs Hilde Frafjord Johnsen var ikke i tvil om at saken må opp i Stortinget:

Ekstrabevilgning

- Hvis pengene er brukt opp, må det bevilges mer. SV vil foreslå at Stortinget setter av ekstra midler i revidert budsjett i vår, sier Paul Chaffey til N&M Bulletin.

- Dette er en bekreftelse på det vi har sagt hele tiden: At midlene til forskning og igangsetting av nye fornybare energikilder er alt for små. Vi foreslo en kraftig økning sammen med SV og SP, men ble stemt ned i Stortinget. Jeg vil ta opp forslag om en ekstrabevilgning i Krf-gruppa, sier Hilde Frafjord Johnsen. ■

Den første soloped er på veien

Solopeden er sannsynligvis den eneste mopeden som kutter CO2-utslippene.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

Studenter ved Norges Landbrukshøgskole har laget en soldrevet moped til konkurransen «Deilig er solen».

- Vi har fått mange bidrag til konkurransen. Skuespill, musikk, rapporter og tekniske anretninger - alt med sola i sentrum, forteller Erlend Broli i Norges Naturvernforbund. Forbundet arrangerer konkurransen i samarbeid med Solenergiforeningen og «Solis» - det statlige prosjektet Solenergi i skolen.

Konkurransen er en del av et undervisningsopplegg der flere tusen barn og ungdom har lært om solenergi.

- I undervisningsmateriellet har vi lagt vekt på hva sola har betydd for folk opp gjennom tidene, hvordan solenergi utnyttes i dag og hvilke muligheter vi har framover, sier Broli. Han understreker at det ikke er luftslott som presenteres, men høyst realistiske alternativer til ikke-fornybar energi.

Alle elevene som har deltatt i undervisningsopplegget er invitert til å være med i konkur-

ransen «Deilig er solen».

- Fristen for innlevering er 15. mai, så det er ennå litt tid igjen. Og uansett om man vil delta i konkurransen eller ikke, er det fullt mulig å få undervisningsmaterieell, sier Broli.

De innsendte arbeidene skal presenteres på den internasjonale «Sun Day» 15. juni. Denne dagen blir det massemonstring på Rådhusplassen i Oslo med utstilling og demonstrasjon av en rekke solprodukter. Blant de mer kuriøse innslagene vil vi finne solbil, solgrill og solkajak.

- I tillegg satser vi på å trekke inn politikere, og vi håper at arrangementet kan bidra til å trekke solenergi inn i den politiske debatten om klima og fornybar energi, sier Broli. ■

Sagt og skrevet

Strittet med skjegget

«Han strittet med skjegget, ropte noe og fektet med armene, og jeg stanset saga for å høre hva skruen ville. Du må ikke hogge her, vet du ikke at dette er verneverdig skog? gullet han.»

Anonym skogeier forteller om sitt møte med en såkalt «Skogvokter» til bladet Skog-eieren.

Rart blikk

«Jeg syntes han hadde så rart blikk, men begynte også å bli kraftig irritert selv. Plutselig kom jeg på at jeg hadde lest om de såkalte Skogvokterne som lusket rundt og lagde kvalme for folk. Da kjente jeg sinnet stige brått.»

Anonym skogeier til bladet Skog-eieren.

Blinkende sverd

«Jeg grep saga og dro i snora. Han stoppet og så litt rådløs ut. Jeg ruste opp motoren på Husquarna'n og gikk et par skritt mot ham. Sverdet blinket i solskinnet. Da trakk han seg bakover og mumlet noe jeg ikke klarte å oppfatte.»

Anonym skogeier til bladet Skog-eieren.

Telefon og brev

«Jeg har ikke sett fyren siden, men noen dager etter fikk jeg telefon fra det lokale Naturvernforbundet og brev fra fylkesmannen om at skogen min var under vurdering i en ny runde med fredning.

Jeg vet ikke hva jeg skal kalle en opptreden som denne, men det har iallfall lite med ikke-aksjon å gjøre»

Anonym skogeier oppsummerer sin erfaring med «Skogvokterne», som hevder at de ikke lager aksjoner, i bladet Skog-eieren.

Reklamen skal fram!

Posten tviholder på retten til å fylle postkassene med reklame. Nå vil Samferdselsdepartementet gjøre det lettere for folk å slippe unna.

N&M BULLETIN
FRODE RØNNING

Er du en av dem som går rett til søppelkassa med postkasse-reklamen? Nå har Samferdselsdepartementet sendt et brev til Postens ledelse med krav om å gjøre det lettere for folk å slippe unna uadressert C-post.

Dagens reservasjonsordning for postkassereklame har lenge

vært under kritikk fra miljø-bevegelsen.

– I dag går folk glipp av verdifull offentlig informasjon når de reserverer seg mot reklamen. Dette kan være tilbud om sparesusj, info om fastlegeordningen og andre ting, sier Nina Haukeland i Asker Natur og Ungdom.

– De ti kiloene med reklame som Posten årlig putter i post-

kassa til folk utgjør et enormt ressursløseri, og vi vil ha en ordning i Norge som tilsvarer den svenskene med hell har innført.

Er svenskene lurere?

I Sverige har Posten gjort det mulig for folk å velge bort kommersiell reklame og likevel motta sendinger fra ideelle organisasjoner og offentlig informasjon. Dette har de gjort ved å skille uadressert post i to grupper: C-post (reklame) og D-post (offentlig informasjon). Posten i Norge har lenge nektet å gjøre dette. I et brev datert 21. april ber Samferdselsdepartementet om at Posten fremmer forslag om en «svensk» ordning innen 16. juni.

Prioriterer ikke miljø

I tidligere brev til departementet sier Postens ledelse at en omlegging vil bli kostbar, og at det «vil bli langt vanskeligere å føre kontroll med at servicenivået blir oppfylt». I tillegg er Posten redd for å sensurere sendinger.

– Hvis avsenderen selv bestemmer hvilken kategori hun skal være i er ikke dette noe problem, sier Nina Haukeland. Hun tror Postens motvilje skyldes at de frykter tapte inntekter.

Postdirektør Kjellaug Kristiansen Jota vil ikke kommentere Samferdselsdepartementets krav.

– Vi vil selvfølgelig sende et skriftlig svar til departementet, men vi vet ikke når. ■

Kvikksølv fra krematorier

Amalgamfyllinger gir kvikksølv i røyken fra krematoriene. Innen to år kommer krav om renseanlegg.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

Det er trangt om plassen på norske kirkegårder, og kremering blir mer vanlig. Røyken fra krematoriene skremmer folk i nærområdene, og Statens Forurensningstilsyn (SFT) arbeider med saken.

370 kg kvikksølv ble sluppet ut til luft i Norge i 1995. Av dette utgjør en tredel krematorieutslipp. Denne andelen er økende fordi flere må kremeres og fordi andre utslipp har sunket. Jarle

Martinsen i SFT bekrefter at de vil lage en ny forskrift om rensing. Det vil imidlertid ta opp mot to år før byråkratiet er ferdig med arbeidet.

– Det vil nok bli krav om renseanlegg, men vi vet ennå ikke hva slags. Utslippene dreier seg om uforbrent materiale, støv og kvikksølv.

Martinsen kan ikke garantere at det blir krav om rensing av akkurat kvikksølv.

Han sier videre at SFT er bekymret for utslippene av

kvikksølv fra krematorier.

– Vi vet at kvikksølv er giftig selv i små konsentrasjoner, og akkumuleres i næringskjeden. Her er det snakk om utslipp i boligområder, og ingen har gjort noe forskning på krema-

torieutslipp. Det hjelper lite å si at folk skal være engstelig, men jeg kan heller ikke si at de skal ta de med ro, sier Martinsen.

Av våre naboland har Sverige krav om kvikksølvrensing, mens Danmark ikke har det. ■

Trondheim vil rense

I Trondheim har det i flere år vært en diskusjon om rensing av et nytt krematorium i Strinda menighet. Bystyret vedtok 24. april å starte bygging av krematorium med en gang, og installere renseanlegg så snart man finner et anlegg som tar 90 prosent av kvikksølv. Oddvar Gudmestad er prest i menigheten og har lenge bedt

kommunen om renseanlegg.

– Jeg er litt skuffet, fordi krematoriet kan drive noen år uten renseanlegg, sier Gudmestad.

Miljøvernleder i Trondheim kommune, Rolf Tore Ottesen, tror ikke kvikksølvutslipp fra krematorier innebærer noen helsefare, men ser likevel fordeler ved rensing ut fra tanken om «føre var». ■

Kommunene støtter Naturvernforbundet:

ØSTRE
TOTEN
KOMMUNE

MIDTRE GAULDAL
KOMMUNE

Kontoret for landbruk, natur og friluftsliv

Årdal kommune

HJARTDAL
KOMMUNE

Kommunene støtter Naturvernforbundet:

LIERNE
KOMMUNE

Holmestrand kommune

Nesodden kommune

LOM
KOMMUNE

BIRKENES
KOMMUNE

GISKE KOMMUNE
8050 VALDERØY

LYNGEN
KOMMUNE

HURDAL
KOMMUNE

HALDEN KOMMUNE
TEKN. DRIFT
RENHOLDSVERKET

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE

arbeider for et bedre miljø

Oppland fylkeskommune

– vi arbeider for en bærekraftig lokal og regional utvikling i Oppland.

MILJØSPØRSMÅL?

RING GRATIS GRØNT NUMMER

800 49 990

Grønt Nummer gir svar på praktiske spørsmål omkring avfallshåndtering. F.eks. hvordan behandle miljøfarlig avfall, din nærmeste gjenbruksstasjon, resirkulering mm. Grønt Nummer er ingen teletorgmaskin men er betjent av våre medarbeidere i vår åpningstid.

Ønsker du informasjon om Renholdsverkets virksomhet og tilbud, ring Grønt Nummer. Vi snakkes!

TRONDHEIM
RENHOLDSVERK

Renere miljø med Renholdsverket

Vil du bli medlem i
Naturvernforbundet?

Kontakt oss!

Tlf. 22 71 55 20 - Fax: 22 71 56 40

Europeisk boksekamp

I Danmark faller snart forbudet mot brus-bokser. I Norge holder panteflasken fortsatt stand.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

EU-kommisjonen ber nå Danmark fjerne sitt forbud mot stål- og aluminiumsbokser for drikkevarer. Hvis Danmark ikke føyer seg, går det mot rettsak i EU-domstolen. Frankrike og Storbritannia kaller bokseforbudet for «handelshindring».

Miljøvernminister Svend Auken uttaler til Information at han frykter dette kan ødelegge et godt returflaskesystem, og derfor være til skade for naturen:

Ombruk er miljøvern

Miljøvernere holder fram ombrukssystemene som de mest miljøvennlige på grunn av lavere energiforbruk, men også fordi systemer med engangsemballasje virker sentraliserende, og dermed gir mer transport.

Statens Forurensningstilsyn (SFT) har også gitt sin støtte til dagens returordning i Norge.

— EØS kan skape søppelberg

Gjennom EØS-avtalen er Norge en del av EUs indre marked. Overvåkningsorganet for EØS-avtalen - ESA - har bedt Norge åpne for engangsemballasje for drikkevarer, men Stortinget sa i høst nei.

ESAs krav ville betydd at de norske emballasjeavgiftene ikke lenger kunne favorisere ombruk av glass- og plastflasker. Den norske regjeringen avventer nå interne forhandlinger i EU om

emballasje før de vil foreta seg noe.

Norge kan beholde dagens system

Morten Wasstøl Andreassen jobber med emballasjespørsmål i Naturvernforbundet. Han frykter at engangsglass, engangsplass og bokser vil erstatte mye av panteflaskene hvis Norge føyer seg for EØS-reglene.

— De signalene vi har mottatt fra EU-systemet er uklare, men Norge har mulighet til å beholde ombruksløsninger, sier han.

I følge Andreassen krever dette mer vilje fra regjeringen enn det som har vært vist til nå.

Naturvernforbundet vil arbeide mot ESAs krav, og vi vil samarbeide med miljøorganisasjoner i Tyskland, Finland og

Danmark som har de samme utfordringene som oss.

— Motarbeidet av regjeringen og Coca Cola
Andreassen har siden 1993 arbeidet for å forsvare norske emballasjeavgifter.

— Dessverre har vi hele tiden blitt motarbeidet av regjeringen og Coca-Cola, som ønsker engangsemballasje. I vårt arbeid har det vært samsvar mellom å opprettholde arbeidsplasser i bryggerier og miljøhensyn, sier han.

Han holder fram at ombruksløsninger krever desentralisert drift.

I Sverige likestilles engangs- og ombruksemballasje, og en sammenligning mellom de to landene viser at Pripps i Sverige snart har kun ett tappeanlegg, mens Ringnes i Norge har syv. Dette gir i følge Andreassen mindre transport og flere arbeidsplasser i Norge. ■

SFT reagerer på Coca-Colas påstand

— Liten tvil om at panteflasker er best, sier SFT. — Det har vi ikke hørt om, sier Coca-Cola.

Informasjonssjef Kristin Schau i Coca-Cola framhever forbrukernes rett til å velge emballasjetype selv. Hun har ikke hørt at ombruksløsninger er bedre enn engangs- og panteflasker, og tolker SFTs rapport annerledes enn SFT selv gjør.

— SFT har gitt ut en rapport som sidestiller det jeg kaller gjenfyllbare og ikke-gjenfyll-

bare flasker. Det er denne vi baserer oss på, sier hun.

Overingeniør Brita Dagestad i SFT reagerer på denne påstanden.

— Vi har ikke gitt en generell preferanse for ombrukssystemer. Men det er likevel ingen tvil om at panteflasker i glass og plast er langt mer miljøvennlig enn engangsflasker i samme materiale. ■

Ditt Bidrag AS

Hjernen - ikke lenger alene Bruk og kast

Til nå har menneskets hjerne vært regnet som enestående i naturen. Nå er den forbisvømt av en fisk.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Menneskehjernen bruker tyve prosent av alt oksygenet kroppen opptar. Det er svært mye i forhold til andre dyr og til nå har forskerne regnet dette for unikt. Denne glansperioden for den menneskelige hjerne er nå over.

I følge bladet Naturen har Goran Nilsson ved Universitetet i Uppsala hensatt menneskehjernen til en god annenplass. Mennesket er forbigått av elefantnesefisken (Gnathonemus petersii.). Denne spesielle arten, som lever i elver og sjøer i vest- og sentral-Afrika,

har et utrolig oksygenopptak.

Nilsson har vist at over halvparten av det oksygenet elefantnesefisken tar opp brukes som drivstoff til hjernen.

— Dette overgår den siste store fysiologiske målingen som gjorde menneskehjernen enestående, sier han.

Færre fisk i 5 600 svenske vann

Forsuring har redusert eller utradert fiskebestanden i 5 600 svenske innsjøer, sier Fiskeriverket i Sverige.

Hardest rammet er sjøene i Götaland, fra vestkysten og

Ekorn-åpen har størst hjerne

Fisk flest har små hjerner, omlag en prosent av kroppsvekten. Men også når det gjelder størrelsen blir mennesket forbigått. Den avanserte elefantnesefiskens hjerne utgjør 3,1 prosent. Til sammenligning ligger mennesket på omlag 2,3, langt etter fisken og enda lenger etter ekorn-åpe som har den prosentvis største hjernen i dyreriket med sine fem prosent. ■

Värmland til Småland. Av de drøyt 50 fiskeartene som lever i ferskvann har forsuring gått hardest ut over mort og abbor, skriver Jaktmarker & Fiskevatten.

Vi reparerer sjeldnere og kaster desto mer.

I 1994 reparerte vi skotøy og andre lærvarer for 53 millioner kroner, mens vi kjøpte nytt for 2,4 milliarder, skriver Forbruker rapporten. Mens 20 prosent av nordmenns totale skoutgifter i 1958 gikk til reparasjoner, var reparasjonsandelen i 1990 sunket til under tre prosent. Produktene blir stadig mer kompliserte, og det er ikke lenger snakk om å bytte ut en og en del. Miljøkonsekvensene er alvorlige, fordi søppelmengdene øker kraftig.

Leder Dag Endal i Miljøheimevernet er bekymret.

— Et stort problem er at det ofte ikke finnes lokale verksteder og servicekontorer. Dermed må kanskje varen sendes, og dette påfører ekstrakostnader. Og svaret fra verkstedene er ofte at det lønner seg mer å kjøpe nytt enn å reparere. ■

*Gjenvinning av
bilvrak, hvitevarer,
datautstyr og alle andre
typer stål og metaller.*

Hellik Teigen AS
Postboks 2, Loesmoveien 1
3301 Hokksund
Tlf: 32 75 36 22 • Fax: 32 75 44 84

I Gjen & I Gjen

HRS skal på en miljømessig og økonomisk forsvarlig måte ha en gjenvinningsgrad på 90% innen år 2000.

Dette oppnås ved
25 % materialgjenvinning
20 % kompost
45 % energigjenvinning

Hålogaland Ressursselskap er et interkommunalt selskap som behandler ca. 30 000 tonn avfall fra sine eierkommuner i året. Ressursene ønskes utnyttet nærmest mulig kilden, ved å skape nye og lønnsomme produkter.

Hålogaland Ressursselskap Djupvikveien 21, 8500 Narvik.
Tlf. 76 95 01 00 - Fax 76 95 01 09
Avd. Harstad, Stangnes Gjenvinningsanlegg, Skavdalsveien 6, 9400 Harstad.
Tlf. 77 07 00 57 - Fax 77 07 06 33

STAVANGER KOMMUNE

Kommunalavdeling teknisk drift

«Det fysiske, kjemiske og biologiske miljøet i Stavanger skal utvikles slik at det fremmer god helse, trivsel, sikkerhet og godt sosialt miljø for byens befolkning.

Stavanger skal løse sin del av de nasjonale og globale miljøvernproblemer.»

(Hovedmålsetting i kommunens Miljø- og Naturressursplan)

Vi omsetter denne målsettingen i praksis mht.:

- * Sikker og god vannforsyning
- * Sikring og forbedring av vannresipientene
- * Pleie av vannressursene for rekreasjonsformål
- * Trafikksikkerhet og veimiljø
- * Gjennomføring av gatebruksplaner
- * Framtidsrettet avfallshåndtering

Vi holder byen i drift!!

